

Francesc J. Hernández
DEPARTAMENT DE SOCIOLOGIA
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

■ **Joan (Johann) de Brandenburg-Ansbach-Kulmbach** (1493-1525) fou virrei de València durant els anys 1523-1525, pel seu matrimoni amb **Germana (Germaine) de Foix**. Aquest governant efímer havia nascut a les 2 de la matinada del 9 de gener de 1493 al castell de Plassenburg, que domina la ciutat de Kulmbach, al nord de Baviera. Aquesta ciutat ara és coneguda també per la producció de cervesa i de «Bratwurst», aquella salsitxa que impròpiament anomenem «de Frankfurt», però que es menja torrada i no bollida com altres tipus de «Würste». Joan fou el fill de **Frederic (Friedrich) de Brandenburg-Ansbach i Bayreuth**, anomenat el Vell, i de **Sofia Jagiellonka de Polònia**, filla del rei polonès **Casimir IV**. Frederic havia estat nomenat marcgravi de Brandenburg-Ansbach i també de Brandenburg-Kulmbach, i tenia al castell de Plassenburg la seua residència. Al context germànic, un marcgravi era un comte amb dominis fronteres, un marquès, en sentit literal. Frederic tingué set filles i deu fills, dels quals Joan fou el cinquè.

Quan només tenia 16 anys, Joan participà a la batalla d'Agnadello. A aquesta ciutat de la Llombardia, el 14 de maig de 1509, pugnaren les tropes de la Lliga de Cambrai contra les de la República de Venècia. La Lliga havia estat promoguda pel papa **Juli II** per minvar la influència dels venecians al nord d'Itàlia, i incloïa tropes de França, del Sacre Imperi Romanogermànic, de la Corona d'Aragó i del Ducat de Ferrara. La Lliga infligí una dura derrota als venecians i les tropes franceses ocuparen la Llombardia. Amb tot i això, cal dir que els pactes militars tingueren en aquells anys una geometria variable i, des del 1511, hi hagueren aliances en les quals França estigué enfrontada als regnes de Castella i Aragó.

En temps de la Lliga de Cambrai, la Corona d'Aragó estava encapçalada per **Ferran el Catòlic**, que, vidu d'**Isabel de Castella**, havia contret matrimoni el 1505 amb Germana de Foix, i amb la qual havia tingut un fill el 3 de maig de 1509, que va morir poc de temps després de néixer.

El 1516 morí Ferran i Germana va sotmetre la seua autoritat al nou rei **Carles I** del Sacre Imperi Romano-germànic. Un any després, sembla que Germana donà a llum una xiqueta, que seria la primera filla de Carles. Aquesta filla, concebuda pel rei i la dona del seu avi, rebé el nom d'**Isabel** i fou tancada a un convent. A més, el «cèsar» Carles també va decidir sobre els futurs matrimonis de Germana (com també va fer amb els de **Mencía de Mendoza**, la marquesa del Sanet, vegeu la Tafaneria del 12/12/2016). Així fou Carles qui determinà que la vídua del rei Catòlic contraiguera matrimoni amb Joan de Brandenburg-Ansbach-

Kulmbach. Aquell mateix any de 1516, Carles I va presidir a Brussel·les el XVIII capítol del Orde del Toisó d'Or que incorporà Joan entre els seus membres. Joan de Brandenburg, temps després, es va fer retratar per **Lucas Cranach el Vell** amb el collar característic de l'orde. El 1515 o potser abans ja havia estat pintat per **Hans von Kulmbach** (conegut com Hans Suess) en un dels vitralls de la finestra dels marcgravins de l'església del patró de Nuremberg, **Sant Sinibald**, on

Joan apareix amb corona de llorer (per la victòria a Agnadello?), armadura i una llarga espasa.

El dijous 17 de juny de 1519, Joan i Germana (Germania, com es deia en el context alemany) contraguieren matrimoni a Barcelona. Ell tenia 26 anys i ella entre tres i cinc més (molt menys que la diferència de més de 35 anys que hi havia entre ella i el seu primer marit, Ferran el Catòlic). El 1523, Joan i Germana es traslladaren a València perquè Carles I els hi nomemà virreis. L'11 de

desembre de 1523, també dijous, la parella jurà el seu càrrec a la Catedral. Poc abans havien estat definitivament vençuts els agermanats. El març de 1522 moria executat **Vicent Peris** i el maig havia estat assassinat a Burjassot «l'**Encobert**», pels seus propis homes. Els nous virreis procediren a extingir els últims focus de resistència, realitzant sobretot confiscacions a les organitzacions gremials que havien donat suport a la revolta i ordenant possiblement alguna execució.

El 1524, Joan i Germana aportaren joies familiars i peces de vaixel·la d'or i plata per finançar les accions bèl·liques de Carles I, enfrontat ara amb els francesos pel control del nord d'Itàlia. Arran de la Batalla de Pavia (febrer de 1525), el rei **Francisc I** fou fet presoner per les tropes de Carles I i traslladat des de Nàpols a València, on arribà a la fi de juny del 1525, abans de continuar viatge cap a Madrid. L'humanista valencià **Lluís Vives** contemplà amb molta preocupació els fets i en deixà cartes i llibres sobre l'assumpte. Les pugnes entre els monarques cristians, quan hi havia la possibilitat d'una invasió turca, que de fet esdevingué poc temps després i arribà fins al setge de Viena, provocaren una gran preocupació entre erasmistes, com ara Vives. Així li ho expressà al seu amic **Franciscus van Cronevelt**: «¿Veus que l'Emperador [Carles] i Francisc [I, de França] no han pogut mantenir-se en regnes tan grans! Jo ara exclamaria més bé: amb què teniu prou, si Europa us és poca cosa?!» (18-25 de juliol de 1525).

El diumenge 5 de juliol del 1525, el virrei Joan morí. Tenia 37 anys. Quina en fou la causa? N'hi ha dues hipòtesis a l'estudi de **Julius von Minutoli** sobre la vida de Frederic, el marcgravi pare de Joan, publicat a Berlín el 1850 per l'editor **Alexander Duncker** (germà de **Franz**, el qual publicà en aquella època obres de **Marx i Engels**). En primer lloc, un possible enverinament, tal vegada promogut per la seua dona, Germana, ja que, com explica Minutoli basant-se en la documentació conservada al castell de Plassenburg, Joan tenia la intenció «d'enviar-la a Alemanya i sotmetre-la, durant algun temps, a una vigilància més estricta degut a la seua lleugeresa» (segona secció, p. 42). Lògicament, la «lleugeresa» no es referia al pes, sinó més bé a la moral. En segon lloc, Joan podia haver mort per una passada de pesta. Al llibre de Julius von Minutoli s'arregla també un informe, amb data del 4 de juliol, signat per tres cavallers, **Jorg von Wolherhausen**, **Joac von Thalheim** i **Barthasar Rabenstein**, que pertanyien al marcgraviat de Brandenburg (ibid., 42-45). S'hi parla del viatge de Joan a Toledo (potser per acompanyar el seguici de Francisc I de França) i la seua tornada a València. Quan estava en una casa de posta, a tres jornades de València, fou afectat d'unes «grans febres de pestilència». Per això, ordenà ràpidament el seu testament. L'emperador li oferí els seus metges. Però no pogueren salvar la vida del virrei de València. Fou soterrat al Convent de Jerusalem, que es trobava al raval de Sant Vicent. Per tant, en algun lloc entre el carrer del Convent de Jerusalem (abans dedicat a **Luis Morote**, vegeu la Tafaneria del 30/4/2017), el de Xàtiva i el de Sant Vicent, foren dipositades les restes del noble de Baviera. Seguint la voluntat de Carles I, Germana de Foix tornà a contraure matrimoni amb Ferran, el duc de Calàbria. Germana morí el 1538, després de fer testament i llegar un collar amb 133 perles a la seua filla Isabel.

► **LES IMATGES.** 1 Castell de Plassenburg i ciutat de Kulmbach. 2 LEVANTE-EMV 3 Joan de Brandenburg-Ansbach-Kulmbach retratat per Lucas Cranach el Vell. 4 Joan de Brandenburg-Ansbach-Kulmbach en el vitrall de Sant Sinibald de Nuremberg. 5 Convent de Jerusalem, segons el plànol de Tosca. 6 LEVANTE-EMV

Joan de Brandenburg-Ansbach-Kulmbach. Entre desembre de 1523 i juliol de 1525, tinguérem un virrei bàvar, que fou el segon marit de Germana de Foix.

El virrei bàvar de València

► Disposem de dues hipòtesis sobre la seua mort: fou enverinat o morí de pesta. Fou soterrat al Convent de Jerusalem extramurs.